

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มนุษย์เริ่มพัฒนาวิธีการสื่อสารโดยประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์ช่วยขยายศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร เช่น การส่งผ่านข้อมูลจำนวนมาก ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น เอาชนะอุปสรรคและข้อจำกัดเรื่องเวลา โดยอาศัยเทคโนโลยีต่างๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เคเบิลใยแก้ว ดาวเทียมสื่อสาร ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) นับเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีที่ผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันใช้ติดต่อสื่อสารกัน

ทุกวันนี้ ผู้คนทั่วโลกต่างยอมรับในความวิเศษของเทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงโลกเป็นหนึ่งเดียว สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดและอุปสรรคทางพรมแดนและเวลา ทำให้เกิด การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจำนวนมากทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และจำนวนมหาศาลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีสื่อสมัยใหม่เข้าไปมีส่วนในกระบวนการสื่อสารทุกรูปแบบ และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของคนในยุคปัจจุบัน

ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารถือเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจผู้ที่ทำหน้าที่ในการสร้าง เก็บ รวบรวมและแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นผู้ที่มีอำนาจอย่างแน่นอน ชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจที่มีประสิทธิภาพเพราะสื่อมวลชนมีขีดความสามารถทางด้านต่างๆ เช่น การดึงดูดความสนใจและชี้้นำให้สาธารณชนเกิดความสนใจต่อประเด็นที่หยิบยกขึ้นมา การชักจูงให้ประชาชนเกิดประชามติและความเชื่อ การมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชน การมีบทบาทในการสร้างและนิยามความเป็นจริง ตลอดจนบทบาทในการให้สถานภาพและสร้างความชอบธรรม

เมื่อสื่อมวลชนมีพลังอำนาจในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ในหลายๆ กรณี คำที่กล่าวว่า “ใครก็ตามที่สามารถควบคุมช่องทางการสื่อสารได้ จะเป็น ผู้ที่มีอำนาจ” จึงเป็นคำ

กล่าวที่ไม่เกินจริง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ข้อมูลข่าวสารถือเป็นปัจจัยสำคัญของระบบการผลิตในยุคสังคมนิยมสังคม ก็ยิ่งทำให้สื่อมวลชนมีอำนาจเพิ่มทวีขึ้น อันเนื่องมาจากการที่สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ควบคุมข้อมูลข่าวสาร อันเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของระบบการผลิตในยุคสังคมนิยมสังคม ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ใครต่อใครต่างพากันแสดงความปรารถนาที่จะให้ได้มาซึ่งการครอบครองแหล่งอำนาจนี้

ปัจจุบันแต่ละประเทศใช้สื่อมวลชนเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ การโฆษณาชวนเชื่อ การแลกเปลี่ยน การค้า เทคโนโลยี วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแผ่ขยายอิทธิพลจากประเทศที่มีขนาดใหญ่และมั่นคงกว่าไปยังประเทศที่ด้อยกว่า อ่อนแอกว่า ทำให้ทุกวันนี้ข้อมูลข่าวสารความบันเทิงต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนไหลข้ามพรมแดนไปมาระหว่างประเทศมีปริมาณที่มากขึ้น

สื่อกระจายเสียงที่ไหลข้ามพรมแดนนั้น ส่วนหนึ่งผู้ส่งสาร หรือประเทศเจ้าของสัญญาณมีความตั้งใจที่จะทำการส่งถึงผู้รับสารในอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายที่ต่างกัน เช่น External Service เป็นการกระจายเสียงที่ผู้ส่งสารจากประเทศหนึ่งมีเจตนาส่งถึงผู้รับสารโพ้นทะเล โดยบอกแหล่งที่มาของการกระจายเสียงนั้น เช่น สถานีวิทยุเสียงอเมริกา (VOA) สถานีวิทยุบีบีซี (BBC) ฯลฯ ที่ผลิตรายการออกเป็นภาษาต่างประเทศนับสิบภาษาเพื่อผู้รับสารในแต่ละประเทศโดยเฉพาะ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์และประกาศนโยบายของประเทศตนเองไปในตัวด้วย

นอกจากนี้ยังมีการกระจายเสียงที่ผู้ส่งสารมีเจตนาเพื่อบ่อนทำลาย หรือสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในประเทศ Clandestine Station เป็นสถานีลับที่ไม่เปิดเผยแหล่งที่มา ส่วนใหญ่ออกอากาศจากนอกประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงทางการเมือง และสร้างความขัดแย้งในสังคมของประเทศที่รับสัญญาณ เช่น ในระหว่างสงครามอ่าวเปอร์เซีย มีคลื่นวิทยุลับทั้งจากฝ่ายอิรักและอิหร่านออกอากาศสร้างความสับสนทางการเมืองแก่ประชาชนทั้งสองประเทศอยู่ตลอดเวลา

การกระจายเสียงของสถานีวิทยุที่เรียกว่า Surrogate Station เป็นวิทยุกระจายเสียงข้ามพรมแดนอีกประเภทหนึ่งที่ผู้ส่งสารมีเจตนาส่งถึงผู้รับสาร โดยอ้างว่ากำลัง "ทำหน้าที่แทน" สื่อมวลชน

ที่ขาดอิสรภาพในประเทศเหล่านั้น เช่นกรณีสถานีวิทยุเอเชียเสรี (Radio Free Asia) ในประเทศไทย เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ที่อเมริกาลงทุนถึง 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อขอให้รัฐบาลไทยในสมัยที่ นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2539) อนุญาตให้ใช้สถานีวิทยุแห่งนี้กระจายข่าวไปยังประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้แก่ ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และจีน โดยอ้างว่าประชาชนในประเทศเหล่านี้ถูกรัฐบาลของตนปิดกั้นและปิดเบือนข่าว จึงจำเป็นต้องทำหน้าที่แทนสื่อมวลชนที่ขาดเสรีภาพในประเทศเหล่านั้น (วิภา อุตมฉันท: 2544)

ที่กล่าวมาเป็นสื่อกระจายเสียงข้ามพรมแดนที่มีเจตนาเพื่อบ่อนทำลายทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อปลุกกระดมและขยายความขัดแย้ง ผู้ส่งสารมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้รับสารของอีกประเทศหนึ่ง ดังนั้นเนื้อหาสารจึงได้รับการปรุงแต่งขึ้นมาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนาของผู้ส่งสารและจิตวิทยาผู้รับสารอย่างรอบคอบ แต่อย่างไรก็ตามสื่อกระจายเสียงที่ข้ามไหลผ่านพรมแดนไปมาระหว่างประเทศนั้นก็ยังมีแบบที่ไม่ได้มาจากเจตนาของประเทศเจ้าของสัญญาณ

Spillover broadcasting เป็นการกระจายเสียงข้ามพรมแดนอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่เจตนาของผลของผู้ส่งสารเป็นจุดเริ่มต้น Spillover signals คือ ลักษณะเฉพาะทางเทคนิคของคลื่นวิทยุที่ล้นข้ามเข้าไปในอาณาเขตของประเทศใกล้เคียง โดยที่เจ้าของสัญญาณไม่มีเจตนา ในการที่จะให้คลื่นของตนเข้าไปในประเทศอื่น ซึ่งทางสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ หรือ ITU ให้การรับรองว่า Spillover signals เป็นลักษณะพิเศษทางธรรมชาติของคลื่นวิทยุ ว่าเป็นปัญหาทางเทคนิคที่เลี่ยงไม่ได้ (วิภา อุตมฉันท: 2544)

Spillover จะมีผลกระทบมากเป็นพิเศษกับประเทศขนาดเล็กที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่าและมีอิทธิพลมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อประชาชนทั้งสองประเทศต่างก็พูดภาษาเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ประเทศแคนาดา กับประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีพรมแดนติดกันเป็นระยะทางกว่าสี่พันไมล์ จึงทำให้รายการที่ชาวแคนาดานิยมดูจะเป็นรายการที่มาจากสัญญาณ spillover ของอเมริกา ส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมของแคนาดาตลอดจนธุรกิจต่างๆที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อในแคนาดา

เหตุที่บริษัทต่างๆในแคนาดาหันไปซื้อเวลาโฆษณาในสื่อของอเมริกา เพราะรายการของอเมริกาสามารถตอบสนองความต้องการและเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่เป็นลูกค้าในแคนาดาได้ดีกว่า หากจะดูตัวอย่างที่ใกล้ตัวก็จะเป็นกรณีของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว ที่มีพรมแดนติดกับไทยกว่า 1,750 กิโลเมตร จึงทำให้รายการวิทยุโทรทัศน์ฝั่งหนึ่งจึงข้ามพรมแดนไปสู่อีกฝั่งหนึ่งตลอดเวลา ด้วยเหตุที่ฐานะทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าทำให้สื่อกระจายเสียงไทยได้เปรียบลาว ในด้านจำนวนคลื่นที่ข้ามจากไทย จำนวนชั่วโมงที่ออกอากาศต่อเนื่องและยาวกว่า เทคโนโลยีที่ทันสมัย และทุนการดำเนินงานที่สูงกว่า รวมถึงความแตกต่างในเรื่องระบบการเมืองของทั้งสองประเทศ จึงทำให้รายการวิทยุและโทรทัศน์ของไทยสามารถเข้าถึงและได้รับความนิยมจากประชาชนลาวเป็นอย่างมาก (วิภา อุตมฉันท: 2544)

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบทั้งสิ้นสี่ด้าน คือพรมแดนไทย-กัมพูชา ประมาณ 800 กิโลเมตร พรมแดนไทย-ลาว ประมาณ 1,750 กิโลเมตร พรมแดนไทย-มาเลเซีย ประมาณ 500กิโลเมตร (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ : 2540) และพรมแดนไทย-พม่า ประมาณ 2,401 กิโลเมตร (กองทัพบก :2540)

สภาพทางภูมิศาสตร์เช่นนี้น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สัญญาณวิทยุและโทรทัศน์ของแต่ละประเทศสามารถไหลข้ามพรมแดนเข้า-ออกระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสิ้นได้ตลอดเวลา ในเรื่องของความชัดเจนของสัญญาณที่ข้ามไปมานั้น ขึ้นอยู่กับกำลังของเครื่องส่งสัญญาณ ระยะทาง สภาพภูมิประเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารของประเทศนั้นๆ

สหภาพพม่า (Union of Myanmar) เป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดบนภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือมีพื้นที่ประมาณ 676,577 ตารางกิโลเมตร หรือใหญ่กว่าประเทศไทยประมาณ 1/5 เท่า ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ และทิศตะวันตกของประเทศไทย (กองทัพบก: 2540) พม่าใช้คำว่า"รัฐ" (State) กับบริเวณพื้นที่ที่มีประชากรของชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ ได้แก่ รัฐคะฉิ่น รัฐฉาน รัฐคะยาห์ รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐอะร่ากัน (ยะไข่) และรัฐฉิ่น และใช้คำว่า "เขต" (Division) กับบริเวณพื้นที่ที่มีประชากรพม่าอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ เขตสะแกง เขตแมกเว้ เขตพะโค เขตมณฑลทะเลย์ เขตฉิรวดี เขตตะนาวศรี และเขตย่างกุ้ง ชาวพม่าซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 68) จะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบริมแม่น้ำ

ในขณะที่ชนกลุ่มอื่นจะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบสูงหรือเทือกเขาสูงบริเวณชายแดน ซึ่งจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ไทยใหญ่ (Shan) กะเหรี่ยง (Karen) คะฉิ่น (Kachin) จีน (Chin) ว้า (Wa) ยะไข่ (Arakanist) และชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น มูเซอ อีเก้อ ลีซอ ปะหล่อง จีนโกก้าง เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยต่างๆ เหล่านี้รวมกันประมาณร้อยละ 32 ของประชากรพม่า

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนประชากรจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ในพม่า

กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวนประชากร (คน)
อาข่า (Akha)	100,000
พม่า (Burman)	29,000,000
จีน (Chin)	750,000 -1,500,000
จีน (Chinese)	400,000
ดานู (Danu)	70,000 -100,000
อินเดีย (Indian)	800,000
กะฉิ่น (Kachin)	500,000 -1,500,000
กะเหรี่ยง (Karen)	2,650,000 -7,000,000
คะเรนนี่ (Karenni)	100,000 -200,000
คะยัน (Kayan)	60,000 -100,000
โกก้าง (Kokang)	70,000 -100,000
มูเซอ (Lahu)	170,000 -250,000
มอญ (Mon)	1,100,000 -4,000,000
นากา (Naga)	70,000 -100,000
ปะหล่อง (Palaung)	300,000 -400,000
ปะโอ (Pa-O)	580,000 -700,000
ยะไข่ (Rakhine)	1,750,000 -2,500,000
โรฮิงยา (Rohingya)	690,000 -1,400,000
ไทยใหญ่ (Shan)	2,220,000 -4,000,000
ทวาย (Tavoyan)	500,000
ว้า (Wa)	90,000 -300,000

(พรพิมล ตริโชติ: 2542)

สหภาพพม่าใช้ภาษาพม่า เป็นภาษาราชการ สำหรับชนกลุ่มน้อยมีภาษามากกว่า 20 ภาษา เช่น ภาษาไทยใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง คะฉิ่น ประชาชนพม่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท หรือหินยาน (กองทัพบก :2540)

สหภาพพม่าประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและภาษาพูด ในส่วนของพม่าแท้จะประกอบไปด้วยชาวพม่าเป็นส่วนใหญ่ และมีกลุ่มมอญ ไทยใหญ่และกะเหรี่ยงผสมอยู่บ้าง แต่ในเขตชายแดนแล้วประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาพูดต่างกันไปกว่า 100 ภาษา เช่น ไทยใหญ่ คะฉิ่น กะเหรี่ยง เป็นต้น (พรพิมล ตรีโชติ :2542)

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า ได้ดำเนินมาเป็นเวลานาน เนื่องจากไทยและพม่ามีพรมแดนติดต่อกันเป็นระยะทางยาวถึง 2,401 กิโลเมตร ส่งผลให้ประชาชนตามชายแดนมีการติดต่อสัมพันธ์กันมาเป็นเวลาช้านาน ตามประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างชาติทั้งสองมักปรากฏในรูปของสงครามเป็นส่วนใหญ่และจบความสัมพันธ์ในฐานะศัตรูกันเมื่อพ.ศ.2396 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นไทยและพม่าได้พยายามเชื่อมความสัมพันธ์กันในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน มีการส่งข้าราชการไปเจริญสัมพันธไมตรีระหว่างกันเรื่อยมา (กองทัพบก :2540)

ประชาชนของทั้งสองประเทศตามบริเวณชายแดนมีการติดต่อไปมาหาสู่กันตั้งแต่สมัยโบราณ และมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนตามมา เป็นไปตามครรลองของชุมชนที่มีทางเชื่อมต่อไปมาหากันได้ สำหรับช่องทางใดที่อยู่ใกล้ชุมชนใหญ่ตามชายแดนของทั้งสองประเทศจะมีความสะดวกในการเดินทาง และสามารถเชื่อมโยงติดต่อไปยังชุมชนที่อยู่ห่างไกลออกไปได้ จะมีการพัฒนาเป็นด้านธุรกิจชายแดนที่มีความสำคัญสำหรับการค้าของทั้งสองประเทศ

ชายแดนไทย – พม่า เริ่มตั้งแต่จังหวัดเชียงรายจรดจังหวัดระนอง จุดผ่านแดนสำคัญระหว่างสองประเทศ ได้แก่

- อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดท่าขี้เหล็ก เขตรัฐฉานของพม่า
- อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อยู่ตรงข้ามกับจังหวัดเมียวดี เขตรัฐกะเหรี่ยงของพม่า
- อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมีช่องทางข้ามแดนไปยังหมู่บ้านพญาทองซู รัฐมอญของพม่า
- อำเภอเมือง จังหวัดระนองอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดเกาะสองของพม่า

ในส่วนของจังหวัดเชียงรายมีพรมแดนติดต่อกับพม่าที่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สายและอำเภอ เชียงแสน เป็นระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร ส่วนจุดที่มีการค้าขายติดต่อกันจะมี 2 จุด คือ

- ด้านศุลกากรแม่สาย อำเภอแม่สาย ซึ่ง อยู่ตรงข้ามกับเมืองท่าซีเหล็ก รัฐฉานในพม่า
- ด้านศุลกากรเชียงแสน (บ้านวังลาว) อำเภอเชียงแสน อยู่ตรงข้ามกับเมืองพงในรัฐฉาน

การค้าขายส่วนใหญ่จะเกิดที่ตลาดในอำเภอแม่สาย ซึ่งอยู่ใกล้กับท่าซีเหล็ก ที่มีสะพานซึ่งเปิด ให้ประชาชนทั้งสองฝั่งเดินทางไปมาหาสู่กันได้ นอกจากนี้จะติดต่อโดยการข้ามสะพานแล้ว ยังมีการติด ต่อกันโดยไม่ต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองและด่านศุลกากร เนื่องจากภูมิประเทศอันขรุขระ ในบางจุด ของแม่น้ำแม่สายจะแคบมากสามารถข้ามไป-มาได้สะดวก ประชาชนทั้งสองฝั่งจึงไปมาหาสู่กัน ตลอด จนทำการค้าในลักษณะนอกระบบได้สะดวก

ในอดีต การค้าขายแดนในเขตแม่สายจะอยู่ในอิทธิพลของกองกำลังก๊กมินตั๋ง (KMT) ซึ่งทำ การค้าขายผ่านแลกเปลี่ยนกับทองคำบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ (รอยต่อระหว่างไทย พม่า และลาว) แล้วก็ซื้อสินค้าไทยกลับไปขายในดินแดนรัฐฉาน เพราะสินค้าไทยเป็นที่ต้องการของชาวบ้าน ประกอบกับชาวบ้านในเขตรัฐฉานตอนใต้ไม่ค่อยได้ติดต่อกับชุมชนในเขตพม่าแท้เท่าใดนัก เนื่องจาก ถนนหนทางไม่ดี สินค้าจากพม่าจึงไปไม่ถึงชุมชนในรัฐฉานเมื่อเทียบกับชายแดนภาคเหนือของไทย การไปมาหาสู่จะสะดวกกว่าประกอบกับความคล้อยคลึงทางวัฒนธรรมและความคุ้นเคยในชุมชน ชาวไทยใหญ่จึงนิยมติดต่อกับชุมชนไทยมากกว่าชุมชนพม่า (พรพิมล ตรีโชติ: 2541)

จากการที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า เป็นจุดที่มีการค้าขายระหว่างกัน เป็นจุดผ่านแดน จึงทำ ให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีการติดต่อไปมาหาสู่กันเสมอรวมถึงแรงงานชาวพม่าที่เดินทางเข้ามาทำ งานในประเทศไทย ทั้งแบบถูกกฎหมายและลักลอบเข้าประเทศ พม่าจัดว่าเป็นชนชาติที่เดินทางมา ทำงานในประเทศไทยมากที่สุดนับบรรดาประเทศเพื่อนบ้านของไทย และด้วยเหตุที่ค่าจ้างในประเทศ ไทยสูงกว่าในประเทศพม่ามาก (แต่อัตราค่าจ้างยังถูกกว่าค่าจ้างแรงงานไทยหลายเท่า) จึงทำให้ชาว พม่าลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จากรายงานการศึกษานโยบาย เรื่องการ เคลื่อนย้ายประชากรและผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย โดยศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่ง

เอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.2540) รายงานว่า จำนวนแรงงานพม่าที่ได้รับบริการจดทะเบียน 323,691 คน จากจำนวนแรงงานพม่าทั้งหมดที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยที่คาดว่าจะมีจำนวนถึง 800,000 คน กระจายอยู่ตามภาคต่างๆของประเทศไทย

จากรายงานเรื่อง แรงงานอพยพจากต่างประเทศ : ข้อเท็จจริง ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข, สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (NESDB) แบ่งผู้อพยพแรงงานพม่าออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. แรงงานพลัดถิ่น หรือผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เป็นกลุ่มผู้อพยพที่เข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 ซึ่งประมาณว่ามีจำนวนประมาณ 48,000 คน ในช่วงปี 2519 – 2537
2. แรงงานที่เข้ามาหลัง 9 มีนาคม 2519 เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาหางานทำด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ และมีหลักแหล่งถาวรหรือมีที่อยู่อาศัยถาวรแล้ว มีจำนวนประมาณ 33,000 คน ในช่วงปี 2519 – 2535 และเพิ่มขึ้นเป็น 100,356 คน ในปี 2538
3. ผู้หลบหนีการต่อสู้อัน เป็นผู้หลบหนีเข้ามาพำนักอยู่ตามแนวชายแดนด้วยเหตุผลทางการเมือง ประมาณว่ามีจำนวน 50,000 คนในช่วงปี 2527 – 2535 และเพิ่มขึ้นเป็น 80,000 คนในปี 2538
4. แรงงานที่ลักลอบเข้ามาหางานทำ เป็นกลุ่มที่เข้ามาหางานทำตามแนวชายแดนในเขต 10 จังหวัด และในเขตจังหวัดอื่นๆมีจำนวนไม่แน่นอน เนื่องจากยังไม่มีผลสำรวจที่ชัดเจน ซึ่งประมาณว่าแรงงานกลุ่มนี้มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ประมาณ 400,000 – 500,000 คน ในระหว่างปี 2537 – 2538 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เริ่มมีปัญหาของการอพยพเข้ามาทำงานมากขึ้น
5. นักศึกษาพม่า เป็นกลุ่มที่หลบหนีเข้าเมืองและอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของภาครัฐตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2531 และ 24 กันยายน 2534 มีจำนวนประมาณ 2,500 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยในศูนย์นักศึกษาพม่าเป็นเวลากว่า 7 ปีมาแล้ว

ตารางที่ 2 ข้อมูลแรงงานสัญชาติพม่าหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการผ่อนผันให้ทำงานตามมติ คณะรัฐมนตรี 2546 จำแนกตามพื้นที่อำเภอ และเพศ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 กันยายน 2546)

อำเภอ	เพศ	
	ชาย	หญิง
จ. เชียงราย		
1. อ. เมืองเชียงราย	338	212
2. อ. แม่สาย	1,673	1,417
3. อ. แม่ฟ้าหลวง	9	8
4. อ. เชียงแสน	216	157
5. อ. แม่จัน	183	101
6. อ. แม่สรวย	50	36

(สำนักงานคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กลุ่มทะเบียนแรงงานต่างด้าว : กันยายน 2546)

อำเภอแม่สายอยู่ตรงข้ามจังหวัดท่าขี้เหล็กของพม่า ซึ่งมีจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง จุดผ่อนปรนอีก 4 แห่ง นอกจากนั้นยังมีบริเวณที่ง่ายและสะดวกต่อการลักลอบเดินทางเข้ามา ทำให้อำเภอแม่สายเป็นแหล่งที่มีแรงงานต่างชาติดลักลอบเข้ามาทำงานและใช้เป็นเส้นทางผ่านเข้าไปสู่เมืองใหญ่

จากข้อมูลกระทรวงแรงงานปี 2539 พบว่าจังหวัดเชียงรายมีแรงงานต่างชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย 27,340 คน โดยเฉพาะที่อำเภอแม่สายซึ่งเป็นบริเวณที่มีการจ้างแรงงานพม่า ประมาณการว่ามีจำนวน 16,295 คนซึ่งส่วนใหญ่ลักลอบทำงานในสวนที่ไม่ได้รับการผ่อนผันในการจ้างแรงงานต่างชาติ นอกจากนั้นยังมีแรงงานรับจ้างที่เดินทางเข้ามาแม่สายในตอนเช้าและกลับออกไปในตอนเย็นอีกจำนวนมาก

จาก รายงานการวิจัยเรื่อง การย้ายถิ่นข้ามพรมแดนไทย-พม่า และสถานการณ์เสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น : พื้นที่แม่สอดและแม่สาย ของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาติพม่าและไทยใหญ่ และมีความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาไทยได้ดีพอสมควร

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นและพฤติกรรมกาการย้ายถิ่นในอำเภอแม่สอดและอำเภอแม่สาย

รายการ	พื้นที่แม่สอด	พื้นที่แม่สาย
1.ระดับการศึกษา	โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างจากแม่สาย	พบกลุ่มที่มีการศึกษาคอนข้างสูง ในภาคบริการและการท่องเที่ยว
2.อาชีพหลักของแรงงานต่างชาติ	อุตสาหกรรม, เกษตร, บริการ	บริการ, แรงงาน, อุตสาหกรรม
3. ชาติพันธุ์	กะเหรี่ยง, พม่า	พม่า, ไทยใหญ่
4. ภูมิลำเนา (รัฐ/ภาค/เมือง)	รัฐกะเหรี่ยง, รัฐมอญ, เมืองพะอิ่น, เมืองมะละแหม่ง	รัฐฉาน, ภาคมณฑลพะเยา, เมืองเชียง ตุง, เมืองตองยี, เมืองท่าขี้เหล็ก
5. ความสามารถใช้ภาษาไทย	ต่ำ	ปานกลาง
6. ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาใหม่ (ไม่เกิน 1 ปี)	น้อยกว่า (ร้อยละ 29.9)	มากกว่า (ร้อยละ 56.5)
7. กระบวนการ นายหน้า	ส่วนใหญ่ไม่เสียค่านายหน้า กลุ่มที่เสียค่านายหน้าคือหญิง อาชีพพิเศษ	ส่วนใหญ่ไม่เสียค่านายหน้า กลุ่มที่เสียค่านายหน้าคือหญิง อาชีพพิเศษและภาคบริการ
8. การเดินทาง	รถนแรม หลายขั้นตอน	รถนแรมน้อยกว่า
9.เดินทางไปกลับรายวัน (Commuter)	จำนวนเล็กน้อย	จำนวนมาก
10. ประมาณการรายได้	1,485 บาท/คน/เดือน 1,135 ล้านบาทปี (N=45,030)	1,595 บาท/คน/เดือน 1,530 ล้านบาทปี (N=35,003)
11. การพำนัก	พักกับนายจ้างมากกว่า (ร้อยละ 81.7)	พักกับนายจ้างน้อยกว่า (ร้อยละ 54.5)
12. ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องที่ ประเทศพม่า	ความผูกพันน้อยกว่า	ความผูกพันมากกว่า
13. แนวโน้มการตั้งถิ่นฐานถาวร	มีผู้ย้ายถิ่นที่อยู่มากกว่า 5 ปี จำนวนมากกว่าที่แม่สาย และมีผู้ ตอบว่าอยู่ไปเรื่อยๆไม่มีกำหนด จำนวนมาก	มีผู้ย้ายถิ่นที่อยู่มากกว่า 5 ปี จำนวนน้อยกว่าที่แม่สอด แต่มีผู้ ตอบว่าอยู่ไปเรื่อยๆไม่มีกำหนด จำนวนมากเช่นกัน

(รศ.สุภาวค์ จันทวานิช : 2544)

พื้นที่จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยแนวเขตด้านติดกับสหภาพพม่าเป็นแนวภูเขา 100 กิโลเมตร แนวแม่น้ำสาย 10 กิโลเมตร แนวแม่น้ำรวก 20 กิโลเมตร

จากข้อมูลที่จังหวัดได้ทำการสำรวจจำนวนผู้พลัดถิ่นและผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าในจังหวัดเชียงราย ปี 2537 พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 29,587 คน อาศัยในอำเภอแม่สาย 16,372 คน อำเภอแม่จัน 1,652 คน อำเภอแม่สรวย 713 คน อำเภอเชียงแสน 869 คน อำเภอเมือง 876 คน และกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง 9,312 คน ซึ่งจะเห็นว่าจำนวนผู้พลัดถิ่นและผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าในจังหวัดเชียงรายมีอยู่ที่อำเภอแม่สายมากที่สุดถึงร้อยละ 55.34 ซึ่งยังไม่รวมจำนวนผู้ที่ไม่ได้สำรวจขึ้นทะเบียนไว้อย่างถูกต้อง และผู้ที่เข้ามาจับจ้างคนไทยแบบเข้ามาเย็นกลับอีกจำนวนมาก

อ้างอิง ขจัดภัย บรูซพัธน์ (ชนกลุ่มน้อยกับความมั่นคงของชาติ, กรุงเทพฯ: 2536) ได้ชี้สาเหตุของการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของผู้พลัดถิ่นชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าไว้ 2 ประการคือ

1. ปัจจัยเป็นเหตุผลักดัน (Push Factors) ผู้พลัดถิ่นส่วนใหญ่พากันหลบหนีความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในพม่า ซึ่งมากมายหลายสาเหตุด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่

1.1 ปัญหาด้านการเมือง ในพื้นที่ชายแดนพม่าส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยที่เป็นกบฏต่อรัฐบาลพม่า เมื่อทหารพม่าสามารถเข้ามาควบคุมหมู่บ้านเหล่านี้ก็สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน จึงเป็นผลให้ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวบ้านธรรมดาพากันหลบหนีเข้าสู่เขตไทย เพื่อให้พ้นจากการถูกบีบคั้นของทั้งสองฝ่าย

1.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจของพม่าโดยรวมในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมาอยู่ในสภาพย่ำแย่ การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคมีอยู่โดยทั่วไป แต่ด้วยเหตุที่คนพม่ามีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กันอย่างประหยัด ถึงแม้จะประสบปัญหาเศรษฐกิจก็ยังพอทนอยู่ได้ จึงทำให้การอพยพของผู้พลัดถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจมีน้อยกว่า

1.3 ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในพื้นที่ชายแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อย เมื่อถึงช่วงฤดูแล้งรัฐบาลพม่าก็จะส่งกำลังทหารเข้ากวาดล้างซึ่งทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นพลอยถูกหลุมหลุม สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินไปเป็นประจำ สภาพการณ์เช่นนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นพากันอพยพเข้ามาอาศัยในไทย

2. ปัจจัยที่เป็นเหตุชักจูง (Pull Factors) สาเหตุที่ดึงดูดหรือชักจูงให้ผู้พลัดถิ่นอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยมีอยู่หลายประการ คือ

- 2.1 ความใฝ่ฝันของชาวไทย การที่คนไทยมีใจเมตตาปรานีให้การต้อนรับคนต่างชาติต่างภาษาโดยไม่รังเกียจ จึงเป็นสาเหตุจูงใจให้ผู้พลัดถิ่นเดินทางเข้ามาในไทย
- 2.2 สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า แม้สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของไทยจะไม่ดีนัก เมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน (ยกเว้นมาเลเซีย) ไทยก็ถือว่ามีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเหล่านี้ มีสภาพความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายกว่า จึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้พลัดถิ่นเดินทางเข้ามาในไทย
- 2.3 ความต้องการแรงงาน ปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญของพม่าในขณะนี้ก็คือ ประชาชนมีรายได้ต่ำ มีคนว่างงานจำนวนมาก ผู้พลัดถิ่นจึงพากันเดินทางมาหางานในเขตไทย แม้จะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคนไทย ก็ยินดีเพราะยังดีกว่ามีชีวิตที่ยากลำบากในพม่า
- 2.4 ความอ่อนปรนของรัฐบาล ที่ผ่านมามองเห็นว่ารัฐบาลไทยไม่เคยมีนโยบายใช้กำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้พลัดถิ่นอย่างรุนแรงผู้อพยพลี้ภัยต่างๆเมื่อเข้าสู่ไทยก็มั่นใจได้ว่าจะต้องได้รับการผ่อนปรนให้ได้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว(ร.ต.อ.สุพจน์ แสงเพชร:2539)

รัฐฉานเป็นรัฐที่ใหญ่ที่สุดในบรรดารัฐทั้ง 7 ของพม่า (รัฐฉาน รัฐคะฉิ่น รัฐฉิ่น รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐคะยาห์ และรัฐยะไข่) รัฐฉานตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำอิรวดี

ทิศเหนือ	ติดกับรัฐคะฉิ่นและสาธารณรัฐประชาชนจีน
ทิศตะวันออก	ติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและลาว
ทิศใต้	ติดกับรัฐคะยาห์และประเทศไทย
ทิศตะวันตก	ติดกับภาคมันตะเลย์และภาคสะเกียง

เมืองเชียงตุงเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุด จากการสำรวจประชากรในปี 1995 มีประชากรประมาณ 250,000 คน รอบเมืองเชียงตุง บริเวณหุบเขาและบนภูเขาจะเป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าต่างๆ ประชากรประกอบด้วยหลายเผ่าพันธุ์ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 เป็นชาวไทยใหญ่ (Shan) ที่เหลือจะเป็นพม่า กะเหรี่ยง ฉิ่น ฉิ่น อินเดียน ส่วนชนเผ่าที่อาศัยบนเทือกเขาจะได้แก่ มูเซอ วัว ก้อ ลีซอ เป็นต้น

โดยเชียงใหม่อยู่ห่างจากท่าขี้เหล็กประมาณ 164 กิโลเมตร (พรพิมล ตริโชติ, วรศักดิ์ มัทธโนบล, ทรงฤทธิ์ โพนเงิน และ สุลักษณ์ กาญจนขุน: 2541)

ชาวไทยใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่รัฐฉาน สหภาพพม่า เริ่มอพยพเข้ามาอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยเมื่อประมาณ 47 ปีที่ผ่านมา (นับถึง พ.ศ. 2525) ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากเชียงใหม่ เพราะอยู่ใกล้ชายแดนไทยมากที่สุด จากแผนที่ภาษาในประเทศไทยที่สำรวจโดยโครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่างๆ สถาบันศูนย์ภาษาศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย 2520 ปรากฏว่า มีผู้พูดภาษาไทยใหญ่กระจายอยู่ตามท้องที่ต่างๆ ของประเทศไทย ดังนี้

- อ.แม่สาย จ.เชียงราย	- อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่
- อ.ฝาง จ.เชียงใหม่	- อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่
- อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	- อ.พร้าว จ.เชียงใหม่
- อ.หางดง จ.เชียงใหม่	- อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- อ.ป่าาย จ.แม่ฮ่องสอน	- อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน
- อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	- อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
- อ.แม่สอด จ.ตาก	- อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
- กิ่ง อ.วังทรายพูน อ.เมือง จ.พิจิตร	

ที่อำเภอแม่สายมีชาวไทยใหญ่ ไทยถิ่นอื่นๆ และชาวเขาจากชายแดนสหภาพพม่า อพยพเข้ามาอยู่อาศัยเป็นเวลานานแล้ว ปัจจุบันเพิ่มจำนวนมากขึ้น คนไทยในประเทศไทยเรียกชาวไทยใหญ่ว่า "เงี้ยว" แต่ไทยใหญ่กลับเรียกตัวเองว่า "ไต"

จากการสำรวจในพื้นที่ที่ทำการวิจัยคือจังหวัดท่าขี้เหล็ก ผู้วิจัยพบว่าประชากรส่วนใหญ่จะมีเชื้อชาติจีนและไทยใหญ่อยู่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะใช้ภาษาจีน ภาษาไทยใหญ่ และภาษาไทยตามลำดับในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ด้านอำเภอแม่สายมีประชากรหลายเชื้อชาติคือ คนไทย ชาวเขา พม่า จีนฮ่อ จีน ไทยลื้อ โดยชาวเขามีจำนวนมากที่สุดมีหลายเผ่าแต่ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ส่วนบริเวณตลาดแม่สายผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่เป็นคนจีน จีนฮ่อ ซึ่งใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน และคนไทย ไทยใหญ่ ไทยลื้ออีกส่วนหนึ่งที่ใช้พูดภาษาไทยทางเหนือ และภาษาไทย

ใหญ่ในชีวิตประจำวัน แต่ว่าประชากรทั้งสองฝั่งชายแดนแม่สาย-ท่าซี้เหล็ก สามารถสื่อสารภาษาไทย ได้ชัดเจน

ภาษาไทยใหญ่มีคำจำนวนมากที่คล้ายคลึงกับคำในภาษาไทย เนื่องจากภาษาทั้งสองนี้อยู่ในตระกูลภาษาไทด้วยกัน รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ไขษฐานันท์ กล่าวถึง แนวความคิดในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ไว้ว่า

...ภาษาถิ่นต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันนั้น แยกแยกมาจากสังคมโบราณเดียวกัน นั่นคือบรรพบุรุษของภาษาถิ่นต่างๆ เหล่านี้เดิมอยู่ในสังคมเดียวกัน ครั้นเวลาผ่านไป ผู้คนซึ่งเคยอยู่ในสังคมเดียวกันได้กระจายกันออกไปอยู่ตามถิ่นต่างๆ ด้วยเหตุผลต่างๆ กัน เมื่อแยกกลุ่มไปนั้นทุกคนก็มีภาษาพูดเป็นสมบัติติดตัวไปด้วยและภาษาพูดที่นำไปจากสังคมดั้งเดิมนี้เอง เป็นส่วนที่ทำให้ภาษาถิ่นต่างๆ ที่แยกไปมีความคล้ายคลึงกัน...
(วรรณา จันทนาคม: 2526)

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้ชิดกันเช่นนี้นอกจากจะทำให้เกิดการติดต่อกันอยู่เสมอของประชาชนบริเวณชายแดนแล้ว ยังอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์เล็ดลอดข้ามไปมาระหว่างไทยกับพม่าได้

คลื่นสัญญาณวิทยุและโทรทัศน์จากสหภาพพม่าที่ข้ามเข้ามาในฝั่งประเทศไทยนั้น ไม่มีการยืนยันแน่นอนว่าไทยสามารถรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากพม่าได้หรือไม่ จึงทำให้เราไม่ทราบเกี่ยวกับสื่อของพม่า แต่จากหนังสือ Handbook of the media in Asia โดย Shelton A. Gunarame มีรายละเอียดเกี่ยวกับสื่อกระจายเสียงของสหภาพพม่า ว่าสื่อทั้งหมดของพม่ามีรัฐบาลเป็นเจ้าของ พม่ามีโทรทัศน์ 2 ช่อง ได้แก่ Myanmar TV เป็นสถานีโทรทัศน์ช่องที่ 1 ดำเนินการโดยรัฐบาล และ Myawaddy TV เป็นสถานีโทรทัศน์ช่องที่ 2 ควบคุมดูแลโดยฝ่ายทหาร ส่วนวิทยุกระจายเสียง พม่ามีเพียงสถานีเดียว คือ Myanmar Athan (Radio Myanmar) การออกอากาศของโทรทัศน์ในพม่าจะออกอากาศวันละ 5 ชั่วโมงในวันธรรมดาและวันละ 8 ชั่วโมงในวันหยุด ส่วนวิทยุวันละ 3 ชั่วโมงครึ่ง แต่การข้ามพรมแดนของคลื่นสัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ของไทยไปยังพม่านั้น มีการรายงานว่าสามารถข้ามไปได้อย่างแน่นอน และสามารถรับได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถยืนยันได้จากผลของการประชุมคณะกรรมการชายแดนไทย-พม่า ระดับภูมิภาค หรือ RBC (Reginal Border Committee) ครั้ง

ที่ 1 ที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อวันที่ 2-4 เมษายน 2544 ที่ฝ่ายพม่าได้ถูกปัญหา เรื่องสื่อมวลชนของไทย ที่มักจะเสนอข่าวที่ผิด มีผลกระทบต่อความรู้สึกและใจมตีพม่าบ่อยครั้ง และพม่ายังได้แสดงความไม่พอใจต่อ ละคร ภาพยนตร์และสารคดีทางโทรทัศน์ของไทยที่ทำให้คนไทยเข้าใจพม่าผิด เกลียดพม่า ซึ่งในการเจรจานั้นพม่าได้ยกตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง "บางระจัน" และละครจากช่อง 7 เรื่อง "อดีต" ที่เสนอภาพพม่าอย่างมือคตี ซึ่งอาจทำให้คนไทยและพม่า มีความรู้สึกไม่ดีต่อกัน เพราะคนพม่าสามารถชมโทรทัศน์ของไทยได้ทุกช่อง

จากสภาพเบื้องต้นของระบบวิทยุและโทรทัศน์ของพม่าจะเห็นได้ว่าด้อยกว่าของไทยมาก แต่ด้วยสภาพภูมิประเทศที่ติดต่อกัน น่าจะเอื้อให้คลื่นวิทยุ-โทรทัศน์ของพม่าสามารถข้ามมายังไทยได้ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนพม่าตามแนวชายแดนจะมีพฤติกรรมกรเปิดรับรายการจากไทยหรือไม่ และปัจจัยใดที่มีผลต่อความสนใจของประชาชนพม่าในการเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากไทย รวมถึงพฤติกรรมกรเปิดรับและปัจจัยในการเปิดรับรายการจากประเทศพม่าของประชาชนไทยด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ประชาชนไทย และประชาชนพม่าที่อาศัยบริเวณชายแดน ในฐานะผู้รับสารว่าสามารถรับสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ของกันและกันได้หรือไม่และมีพฤติกรรมในการรับสัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ของกันและกันอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทยของประชาชนพม่าตามบริเวณชายแดนและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดหรือไม่เปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่าของประชาชนไทยตามบริเวณชายแดนและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดหรือไม่เปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่า

1.3 ปัญหานำการวิจัย

1. ประชาชนพม่าตามบริเวณชายแดน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทยอย่างไรและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดหรือไม่เปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทยคืออะไร
2. ประชาชนไทยตามบริเวณชายแดน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่าอย่างไรและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดหรือไม่เปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่าคืออะไร

1.4 ข้อสันนิษฐานการวิจัย

1. ประชาชนพม่าตามบริเวณชายแดน จะเปิดรับสัญญาณวิทยุ – โทรทัศน์ของไทยมาก เพราะคุณภาพของรายการวิทยุ-โทรทัศน์ของไทยที่พัฒนามากกว่า มีเนื้อหาให้เลือกมากกว่าของพม่า
2. ประชาชนไทยตามบริเวณชายแดนเปิดรับสัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ของพม่าน้อยมาก เพราะปัญหาทางด้านภาษา คุณภาพของรายการวิทยุ-โทรทัศน์ของพม่าที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร และจำนวนการออกอากาศที่น้อยมากในแต่ละวัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุและโทรทัศน์และปัจจัยในการเปิดรับของประชาชนไทยและพม่าบริเวณแนวชายแดน ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา โดยเลือกศึกษาในพื้นที่ที่มีพรมแดนติดต่อกัน ซึ่งเป็นด่านการค้าที่สำคัญ แบ่งเป็นสองพื้นที่ฝั่งไทย และฝั่งพม่า ได้แก่

1. อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย
2. จังหวัดท่าชีเหล็ก เขตรัฐฉาน สหภาพพม่า

1.6 นิยามศัพท์

สัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ข้ามพรมแดน (spillover signal) หมายถึงสัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ที่ข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทางเทคนิคของคลื่นวิทยุที่ล้นข้ามอาณาเขตไปยังประเทศใกล้เคียง โดยในเบื้องต้นเจ้าของสัญญาณไม่มีเจตนาที่จะให้การกระจายเสียงของตนล้ำเข้าไปในประเทอื่น ในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึง รายการวิทยุ-โทรทัศน์ที่ผลิตจากไทย และพม่าแต่สามารถกระจายเสียงและแพร่ภาพข้ามมาหากันและกันได้

การเปิดรับสื่อ หมายถึง การเปิดรับรายการต่างๆจากสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ของไทย และพม่าที่สามารถกระจายเสียงและแพร่ภาพข้ามมาหากันและกันได้

ประชาชนไทย หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและอาศัยในเขตแดนไทย บริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า อ.แม่สาย จ.เชียงราย

ประชาชนพม่า หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติพม่าและอาศัยในเขตแดนพม่า บริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า ในจังหวัดท่าขี้เหล็ก สหภาพพม่า หรือบุคคลที่มีสัญชาติพม่าที่เดินทางเข้ามาทำงานในเขตประเทศไทย บริเวณ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงสภาพสัญญาณวิทยุ-โทรทัศน์ของไทย และพม่าที่สามารถกระจายเสียงและแพร่ภาพข้ามพรมแดนมาหากันและกัน และสามารถเปิดรับได้
2. เพื่อทราบถึงพฤติกรรม การเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทย รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจรับชมและรับฟังรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศไทยของประชาชนพม่าที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย
3. เพื่อทราบถึงพฤติกรรม การเปิดรับรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่า รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจรับชมและรับฟังรายการวิทยุ-โทรทัศน์จากประเทศพม่าของประชาชนไทยตามบริเวณชายแดน